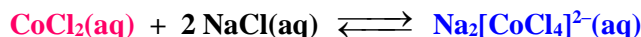
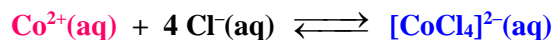

Chemická rovnováha – Postup práce

Ak sa k vodnému roztoku kobaltnej soli, ktorý má *ružové* sfarbenie, pridá v nadbytku rozpustný chlorid, sfarbenie roztoku sa zmení na *modré*. Túto endotermickú reakciu ($\Delta_r H^\ominus > 0$) vyjadruje chemická rovnica

resp.

resp.

Zloženie rovnovážnej zmesi možno ovplyvniť teplotou a koncentráciou jednotlivých častíc.

Úloha

Pozorujte zmeny sfarbenia rovnovážnej zmesi $[\text{Co}(\text{H}_2\text{O})_6]^{2+}$ a $[\text{CoCl}_4]^{2-}$ v závislosti od teploty a koncentrácie častíc v roztoku.

Chemikálie

- hexahydrát chloridu kobaltnatého, $\text{CoCl}_2 \cdot 6 \text{H}_2\text{O}$
- chlorid sodný, NaCl

Postup

- 1 V 50 cm³ destilovanej vody rozpustíme 2,0 g $\text{CoCl}_2 \cdot 6 \text{H}_2\text{O}$, čím získame *ružový* roztok obsahujúci hexaakvakobaltnaté kationy $[\text{Co}(\text{H}_2\text{O})_6]^{2+}$.
- 2 Pripravený *ružový* roztok zohrejeme takmer do varu. Jeho farba sa nezmení (nemá prečo, lebo v roztoku zatiaľ nie je prebytok chloridových aniónov), ale na horúcich stenách kadičky pozorujeme vznik *svetlomodrého* povlaku bezvodého CoCl_2 .
- 3 K takmer vriacemu *ružovému* roztoku za stáleho miešania pridávame lyžičkou asi 8 g práškoveho NaCl, čím sa farba roztoku po chvíli zmení na *modrú* – pri nadbytku chloridových aniónov vznikajú tetrachloridokobaltnatanové anióny $[\text{CoCl}_4]^{2-}$ (rovn. 1). Posúvame tým rovnováhu v smere produktov pridaním reaktantu (Cl^{-}) ($\Delta Q < 0$, $\Delta T = 0 \Leftrightarrow \Delta K = 0$).
- 4 *Modrý* roztok obsahujúci anióny $[\text{CoCl}_4]^{2-}$ ochladíme chladiacou zmesou (ľad + voda + NaCl), po čase sa farba zmení na *ružovú*. Posúvame tým rovnováhu v smere reaktantov znížením teploty ($\Delta T < 0 \Leftrightarrow \Delta K < 0$).
- 5 Vzniknutý *ružový* roztok opäť zohrievame až do varu, roztok sa opäť (samozrejme) zafarbí na *modro*. Posúvame tým rovnováhu v smere produktov zvýšením teploty ($\Delta T > 0 \Leftrightarrow \Delta K > 0$).
- 6 K horúcemu modrému roztoku pridávame asi 100 cm³ vriacej destilovanej vody. Roztok sa zmení opäť na *ružový*. Keďže nedošlo k zmene teploty (vriaci roztok + vriaca voda), môžeme zmenu zafarbenia vysvetliť posunom rovnováhy v smere reaktantov zväčšením reakčného kvocientu ($\Delta Q > 0$, $\Delta T = 0 \Leftrightarrow \Delta K = 0$).
- 7 Tento roztok už opätovným zahriatím nezmení zafarbenie na *modro*, lebo veľké zriedenie roztoku udržuje rovnováhu na strane väčšieho počtu častíc, tj. na strane reaktantov ($\Sigma \nu_{\text{aq}} = -4 < 0$). Na opätovné „zvrátenie“ tejto rovnováhy v prospech *modrého* produktu by bola potrebná teplota ďaleko presahujúca teplotu varu roztoku. Ak však dlhším varením roztoku odparíme dostatok vody, roztok opäť zmení farbu na *modrú*. Posúvame tým rovnováhu v smere produktov zmenšením reakčného kvocientu ($\Delta Q < 0$, $\Delta T = 0 \Leftrightarrow \Delta K = 0$).

Úloha

- Dokážte, že zriedením rovnovážnej reakčnej zmesi (1) sa jej reakčný kvocient zväčší.

Na zamyslenie

- ★ Le Châtelierov-Braunov princíp hovorí, že pridaním alebo odobratím látok, ktoré vystupujú v zápise rovnovážnej konštanty, možno posúvať rovnováhu chemickej reakcie. Voda však nevystupuje vo výraze pre rovnovážnu konštantu reakcie (1). Prečo sa teda pridaním vody v bode 6 rovnováha reakcie posunie?